

V.I. LÊNIN BÀN VỀ NHỮNG ĐIỀU KIỆN TÂM LÝ - SỰ PHẠM NÂNG CAO HIỆU QUẢ GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ, TƯ TƯỞNG CHO QUÂN CHÚNG

Cao Xuân Trung

Học viện Chính trị quân sự.

Là người đặt nền móng cho một nền giáo dục mới - giáo dục cộng sản chủ nghĩa, hơn ai hết V.I. Lênin am hiểu sâu sắc những điều kiện cần và đủ để nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng. Người đã đặt nền móng về nội dung, hình thức, phương pháp, nghệ thuật giáo dục. Đồng thời, trong quá trình đó, Người cũng chỉ ra những khía cạnh tâm lý cần đặc biệt quan tâm để nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng cho quân chúng. Khai thác dưới góc độ tâm lý, giáo dục cho thấy, khi bàn về giáo dục chính trị, tư tưởng cho nhân dân, V.I. Lênin đã chỉ ra những điều kiện tâm lý - sự phạm có ý nghĩa quyết định nâng cao hiệu quả của hoạt động này, và đến nay những tư tưởng đó vẫn còn nguyên giá trị. Những điều kiện đó bao gồm:

Thứ nhất: Người giáo dục phải có đủ phẩm chất, năng lực làm công tác giáo dục chính trị, tư tưởng. V.I. Lênin đặc biệt quan tâm xây dựng đội ngũ người tuyên truyền giáo dục và cho đây là điều kiện quyết định phương hướng, chất lượng giáo dục chính trị, tư tưởng. Người chỉ ra: "Trong bất cứ một trường học nào, điều quan trọng nhất là phương hướng chính trị và tư tưởng của bài giảng. Cái gì quyết định phương hướng đó? Hoàn toàn và chỉ là thành phần của các giảng viên thôi"[2, tr. 248]. Người còn nhấn mạnh, tuyệt đối không có sự kiểm soát nào, không có chương trình nào, v.v... có thể thay đổi được phương hướng các buổi học do thành phần giảng viên quyết định. Điều đó cho thấy nhân cách của người giáo dục, đặc biệt là sự giác ngộ giai cấp, niềm tin, phương hướng và bản lĩnh chính trị; phẩm chất, năng lực sự phạm của họ là điều kiện tiên quyết nâng cao chất lượng giáo dục chính trị, tư tưởng cho quân chúng.

Khi bàn về nhiệm vụ của Tổng cục giáo dục chính trị, V.I. Lênin chỉ ra: "Nhiệm vụ của chúng ta là đập tan mọi sự phản kháng của bọn tư bản, không những về phương diện quân sự và chính trị, mà cả sự phản kháng về phương diện tư tưởng, sự phản kháng sâu sắc nhất, mãnh liệt nhất" [3, tr.481]. Vì vậy, "Chúng ta cần thu hút hàng trăm ngàn nhân tài để phục vụ công tác giáo dục cộng sản chủ nghĩa". Người chỉ ra, mỗi một người làm công tác tuyên truyền phải là người của đảng đang cầm quyền, đang lãnh đạo toàn quốc và lãnh đạo cuộc đấu tranh có tính chất toàn thế giới. Những con người đó phải có lập trường giai cấp rõ ràng; biết đi sâu mọi tầng lớp quần chúng; biết tự làm giàu trí óc của mình bằng tất cả những kiến thức phong phú mà loài người đã tạo ra.

Thứ hai: Muốn nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị cho quần chúng, người giáo dục phải am hiểu sâu sắc đặc điểm tâm lý của quần chúng, biết chiếm được niềm tin của quần chúng; trên cơ sở đó vạch ra trong thực tiễn sự khác biệt về nội dung, phương pháp, hình thức tác động phù hợp với từng loại đối tượng. Vấn đề này được V.I. Lênin đề cập nhiều lần trong nhiều bài nói, bài viết chỉ đạo công tác tuyên truyền, vận động quần chúng nhân dân của Đảng. Trong tác phẩm, "Những luận cương trình bày tại Đại hội II Quốc tế cộng sản", V.I. Lênin chỉ ra: "Đối với quần chúng, phải học cách gần gũi họ một cách đặc biệt kiên nhẫn và thận trọng, để có thể hiểu được những đặc điểm, những nét tâm lý riêng biệt của mỗi tầng lớp, mỗi nghề nghiệp v.v... của quần chúng đó" [4, tr.233]. Người còn yêu cầu, phải "biết xác định một cách chắc chắn bất cứ trong vấn đề nào, trong lúc nào, tâm trạng của quần chúng, những nhu cầu, nguyện vọng, những ý nghĩ thật sự của họ; biết nhận định được rõ, mà không máy may lý tưởng hoá - trình độ giác ngộ của họ và sức mạnh ảnh hưởng của những tàn dư nào đó của quá khứ; biết chiếm được lòng tin cậy vô bờ bến của quần chúng bằng một thái độ hữu ái đối với họ, bằng cách quan tâm thoả mãn những nhu cầu của họ" [5, tr.426]. Luận điểm trên cho thấy, nếu người giáo dục không có sự hiểu biết sâu sắc đặc điểm tâm lý của đối tượng giáo dục thì không thể có được hiệu quả trong quá trình tuyên truyền, giáo dục để đưa đường lối, chính sách của Đảng thấm sâu vào quần chúng và không thể biến lý luận cách mạng thành sức mạnh của quần chúng trong cuộc đấu tranh lật đổ chế độ tư bản chủ nghĩa và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Đó cũng chính là kết luận của nhà tâm lý học sư phạm nổi tiếng người Nga V.A. Cruchetxki rút ra: Điều kiện của phương pháp đối xử cá biệt trong giảng dạy và giáo dục là sự hiểu biết toàn diện và sâu sắc những đặc điểm tâm lý của đối tượng giáo dục.

Thứ ba: Hiệu quả đạt được của công tác giáo dục chính trị, tư tưởng trực tiếp phụ thuộc vào tính tích cực, tự giác học tập, rèn luyện của đối tượng giáo dục.

Như vậy, theo V.I. Lênin, hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng chỉ thực sự có được khi người được giáo dục có động cơ, mục đích học tập, rèn luyện đúng đắn. Đồng thời, phải có trình độ văn hoá, kinh nghiệm hoạt động chính trị - xã hội; có khả năng tự ý thức về bản thân và tích cực tự giác tu dưỡng, rèn luyện bản thân theo mục tiêu, yêu cầu giáo dục chính trị, tư tưởng. Đây vừa là mục đích, vừa là điều kiện để nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng. Muốn có được điều kiện này người giáo dục phải thực sự là tấm gương về bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức; biết lựa chọn nội dung, hình thức, phương pháp tác động giáo dục phù hợp với đặc điểm tâm lý của từng loại đối tượng. Trên cơ sở đó mà phát huy vai trò tích cực chủ động của đối tượng giáo dục biến quá trình giáo dục thành tự giáo dục.

Thứ tư: Phải kết hợp chặt chẽ giáo dục với thu hút quần chúng nhân dân vào hoạt động chính trị. V.I. Lênin coi đây là điều cơ bản cốt lõi để nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị cho quần chúng. Người viết: "Cơ sở của đạo đức cộng sản là cuộc đấu tranh để củng cố và hoàn thành công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội. Đó cũng là cơ sở của việc huấn luyện, học tập và giáo dục cộng sản" [6, tr.372]. Hay, "Chỉ có đấu tranh mới giáo dục được giai cấp bị bóc lột, chỉ có đấu tranh mới làm cho họ đánh giá được lực lượng của họ, mới mở rộng tầm mắt của họ, nâng cao năng lực của họ, soi sáng trí tuệ của họ và tôi luyện ý chí của họ" [7, tr.395]. Những luận điểm trên đặt ra yêu cầu, muốn mang lại hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng cho quần chúng thì việc truyền thụ các quan điểm, đường lối phải gắn liền với thực tiễn cuộc sống, phải xuất phát từ những quan hệ sống, hoạt động có thực của con người; phải gắn lý luận với thực tiễn đấu tranh để chứng minh tính đúng đắn của các quan điểm đưa ra... Tránh áp đặt vào đối tượng giáo dục những quan điểm, ý niệm sai trái hay viển vông, kể cả những quan điểm và ý niệm không có chút cơ sở nào trong kinh nghiệm của đối tượng giáo dục.

Trong tư tưởng của V.I. Lênin, sự kết hợp giữa giáo dục với thu hút đối tượng giáo dục vào hoạt động chính trị còn là điều kiện để phát huy các tác động tích cực từ môi trường xã hội để nâng cao nhận thức, củng cố lập trường và hình thành hành động chính trị tích cực cho đối tượng giáo dục.

Trong tình hình hiện nay, trước yêu cầu mới của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa; trước âm mưu, thủ đoạn thâm độc xảo quyệt của các thế lực thù địch đang tìm mọi cách xuyên tạc chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, phủ nhận các giá trị chân chính của chủ nghĩa xã hội; dùng chiến tranh tâm lý tấn công vào ý thức con người

nhằm phá hoại mặt trận chính trị, tư tưởng của Đảng nhằm tạo nên khoảng trống ý thức hệ trong toàn quân, toàn dân để thay thế vào đó tư tưởng, chính trị giai cấp tư sản thì việc nghiên cứu, nắm và vận dụng những luận điểm cơ bản trên của V.I. Lênin vào công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho quân chúng là vấn đề có ý nghĩa quan trọng đặc biệt.

Tài liệu tham khảo

1. V.I. Lênin. *Bàn về sự lẫn lộn giữa chính trị với giáo dục*, Toàn tập, tập 10. NXB Tiến bộ, M, 1979.
2. V.I. Lênin. *Thư gửi các học viên ở Ca - Pri*, Toàn tập, tập 47. NXB Tiến bộ, M, 1976.
3. V.I. Lênin. *Diễn văn tại Hội nghị toàn Nga các Ban giáo dục chính trị*, Toàn tập, tập 41. NXB Tiến bộ, M, 1977.
4. V.I. Lênin. *Những luận cương trình bày tại Đại hội II Quốc tế cộng sản*, Toàn tập, tập 10. NXB Tiến bộ, M, 1977.
5. V.I. Lênin. *Dự thảo luận cương về vai trò và nhiệm vụ của công đoàn*, Toàn tập, tập 44. NXB Tiến bộ, M, 1977.
6. V.I. Lênin. *Nhiệm vụ của Đoàn thanh niên*, Toàn tập, tập 41. NXB Tiến bộ, M, 1977.
7. V.I. Lênin, *Báo cáo về cách mạng 1905*, Toàn tập, tập 30. NXB Tiến bộ, M, 1981.